

Vinko Škafar

**Katoličani in pravoslavni skupaj
razmišljali o človeški identiteti
v kontekstu tehnološke inovacije:
Sedemnajsti medkrščanski
simpozij v italijanskem mestu Trani
v duhu sv. Nikolaja Romarja**

*Catholics and Orthodox Christians Reflect Together
on Human Identity in the Context of Technological
Innovation: Seventeenth Inter-Christian Symposium
in Trani, Italy, in the Spirit of St. Nicholas the Pilgrim*

V reviji *Edinost in dialog* (78/1: 303–312) smo leta 2023 na kratko predstavili šestnajst medkrščanskih (ekumenskih) simpozijev, ki sta jih v letih 1992–2022, vsaki dve leti izmenično, organizirala Inštitut duhovnosti na Papeški univerzi Antonianum v Rimu in samostojna pravoslavna Teološka fakulteta na Aristotelovi univerzi v Solunu. Šestnajsti simpozij, leta 2022, je organizirala pravoslavna Teološka fakulteta v metropoliji Peristeri v predmestju glavnega grškega mesta Atene, zato je leta 2024 spet bil na vrsti gostitelj Inštitut duhovnosti Papeške univerze Antonianum v Rimu, ki je organiziral sedemnajsti simpozij od 28. do 30. avgusta 2024 v manjšem italijanskem mestu Trani v Apuliji.

1 **Kraj Trani, začetek in tema simpozija:** **»Kaj je človek?« (Ps 8,5) ... v času antropološke preobrazbe**

Kako je prišlo leta 2024 do izbire za medkrščanski simpozij v manjšem italijanskem mestu Trani blizu Barija, kamor pravoslavni in katoličani radi romajo na grob sv. škofa Nikolaja iz Mire? Leta 2018 se je medkrščanskega simpozija v Assisiju udeležila tudi delegacija nadškofije Trani iz Apulije, ki je izrazila željo, da bi eden od prihodnjih simpozijev potekal v njihovem mestu, poklicanem k ekumenizmu zaradi zavetnika, saj je njihov stolni zavetnik Grk sv. Nikolaj Romar, ki pri nas ni poznan. Sv. Nikolaj Romar, rojen leta 1075 v kraju Stira v Grčiji, je že kot otrok in pastirček med pašo imel videnje Jezusa in je od tistega trenutka postal njegov goreči prijatelj. Pozneje se je kot fant podal na romarsko pot, nosil leseni križ in neprestano glasno vzklikal »Kyrie eleison« tako pogosto, da je postal znan kot »sv. Nikolaj Kyrie eleison«. S tem je pritegnil naklonjenost otrok, hkrati pa tudi začudenje in celo nasprotovanje odraslih, tudi cerkvenih mož. Leta 1091 se je odpravil v Italijo z namenom, da bi prišel v Rim, in med romanjem je prehodil celo Apulijo, dokler ni prišel v manjše mesto Trani v Apuliji, kjer je od izčrpanosti kmalu umrl, star komaj 18 let. Sloves njegove svetosti in ponavljajoče se ozdravitve po njegovem posredovanju so spodbudile tamkajšnjega nadškofa Bizanca (1063–1099), da je opravil preiskavo in nato zaprosil papeža Urbana II. – naj spomnimo, da sta se leta 1054 ločili Zahodna (Rimska) in Vzhodna (Konstantinopelska) cerkev – za potrditveno bulo, s katero je Nikolaja Romarja razglasil za svetnika. Pet let pozneje so začeli graditi mogočno in čudovito katedralo, v katere kripti so danes shranjeni njegovi telesni ostanki.

Sedemnajsti simpozij se je začel v nadškofijskem mestu Trani 28. avgusta 2024 s slovesno evharistijo v kripti stolnice, ki jo je vodil tamkajšnji nadškof Leonardo D'Ascenzio. Ta se je ravno pripravljala na uradni obisk krajev v Grčiji, kjer se je sv. Nikolaj Romar rodil in živel do šestnajstega leta starosti. Pri sveti maši je sodeloval tudi msgr. Natale Albino, duhovnik iz mesta Trani in sedanji tajnik apostolske nunciature v Jeruzalemu, ki je napisal najnovejši življenjepis tega svetnika z naslovom *Ob vsakem koraku, ob vsakem utripu*.

Po kratkem ogledu mesta Trani so se udeleženci zbrali v veliki dvorani središča *Sanguis Christi*, kjer so najprej prebrali sporočilo papeža Frančiška,

lastnoročno podpisano, v katerem papež izraža svoje priznanje medkrščanskemu simpoziju kot obliki »konkretnega sodelovanja, ki je postalo lepa tradicija«. Papež je pohvalil tudi pomembno simpozijsko temo, kjer bodo katoličani in pravoslavni bratje skupaj obravnavali pojmovanje človeka v času resnične »antropološke revolucije«. Papež je ob tem spodbudil tudi k priznavanju dostojanstva vsakega človeškega bitja.

Nato so prebrali še sporočilo carigrskega patriarha Bartolomeja, ki je kot temelj za varovanje človekovega dostojanstva navedel skrivnost učlovečenja Božje Besede, kakor je bila izpovedana na kalcedonskem koncilu leta 451.

Yannis Spiteris, upokojeni nadškof s Krfa, ki je bil pobudnik teh simpozijev, je zaradi starosti ostal v Atenah in je udeležence nagovoril po spletu. Spomnil je na Blaisa Pascala in njegovo razodetje z dne 23. novembra 1654 o veličini in bedi človeka ter poudaril, da je človek na Vzhodu cenjen kot tisti, ki je poklican, da bi postal nosilec Svetega Duha.

Tokratna tema medkrščanskega simpozija: *»Kaj je človek?« (Ps 8,5) ... v času antropološke preobrazbe* je bila sodobna in izzivalna, predavanja bodo kot običajno objavljena v zborniku.

2 Predavanja

Simpozij je potekal v petih tematskih sklopih, vsak z dvema referatoma – enim katoliškim in enim pravoslavnim.

2.1 Sodobni človek

Vincenzo Di Pilato, apulijski duhovnik in teolog, ter Petros Panagiotopoulos, fizik, sta razmišljala o »sodobnem človeku«. Di Pilato je opozoril, da naš čas, ki je nasledil obdobje totalitarizmov in ideologij, zdaj zaznamuje šibka miselnost in krhka identiteta, ki se brani pred drugačnostjo iz strahu pred izgubo samega sebe. Povabil je k temu, da bi znali dati pomen tako svobodi kot omejitvam, ki so lahko vir rasti, in da bi postali gostoljubni – kakor so bili očaki Izraela – ter se učili iskrenega dialoga z drugačnimi po Kristusovem zgledu.

Panagiotopoulos je opozoril na posledice »božanstvenja individualne želje«, ki zaznamuje našo dobo: vse večja duhovna in materialna revščina, ki slabi duha in demokracijo ter odpira bioetične in tehnološke izzive. Na te je treba odgovarjati s solidarnostjo in upanjem, v sodelovanju s Kristusovim Duhom.

2.2 Sveto pismo in sodobne vrednote

Raffaele Ogliari, menih iz samostana Bose, in Timoleon Galanis, docent Stare zaveze v Solunu, sta razpravljala o vlogi Svetega pisma v današnji zavesti. Ogliari je najprej analiziral tri vrednote, ki so bile v preteklosti pretirano poudarjene: zakon kot nedotakljiva avtoriteta, žrtev kot predvsem materialna daritev in odrešenje kot lastno zasluženje zaradi spokornosti. Nato je predstavil tri resničnosti, ki bi jih danes morali bolje vključiti: naše stvarne meje, možnost padca (in pomen kazni kot poti k resničnosti) ter dialog, ki mora ostati odprt – po zgledu Jezusovega pogovora z bogatim mladeničem ali po vzoru prilike o usmiljenem očetu.

Galanis je predstavil lik preroka Jona kot podobo Cerkve: ta sprva beži pred poslanstvom, a iz »trebuha ribe« – torej iz Cerkve – se znova rodi in odide v svet oznanjat Božje sporočilo.

2.3 Očetovstvo in materinstvo danes

Psihoterapevka Maria Beatrice Toro in teolog Nikos Koios sta razpravljala o sodobnem starševstvu. M. B. Toro je materinstvo in očetovstvo označila za neizrekljivo izkušnjo skrbi za drugega, ki jo današnja družba zanemara zaradi kultiviranja samouveljavitve in individualizma. Opozorila je na čustveno odvisnost staršev od otrok in na zanemarjanje očetove vloge, ki spodbuja samostojnost. Poudarila je, da zgolj finančne spodbude ne zadostujejo za spodbujanje starševstva, ampak je potreben moralni in družbeni pogum. Posebej je kritizirala pretirano izpostavljenost otrok elektronskim medijem in poudarila pomen osebne prisotnosti in zgleda.

Koios je s teološkega vidika razmišljal o tem, kako se od sredine 20. stoletja povečuje uresničevanje želje po starševstvu, ne da bi se vedno upoštevala dobrobit otroka. V Svetem pismu je žena cenjena kot mati, moški pa kot oče, ki po veri sprejemata Božje obljube. Vera v očetovstvo Boga pomeni,

da v bližnjem prepoznamo brata. Spomnil je, da je vloga očeta voditi k podobnosti z Bogom in da mora Cerkev predvsem oznanjati dostojanstvo Božjih otrok in vero v vstajenje.

2.4 Tehnološki ali digitalni človek

Giambattista Formica, profesor filozofije na Papeški univerzi Urbaniana v Rimu, in Anastasios Petkou, docent fizike na univerzi v Solunu, sta obravnavala vprašanje »tehnološkega človeka«. Formica je poudaril, da digitalne tehnologije oblikujejo našo dobo do te mere, da živimo v »infosferi« in »hiperzgodovini«. Omenil je tri filozofske drže: antagonistično (kot odgovor na prejšnje dobe dominacije belih moških elit), futuristično (z vero v bioinženiring in skoraj nesmrtnost) in konstitutivno (človek kot bitje po svoji naravi presega tehnologijo). Zaključil je, da človek najde polnost le v odnosu s presežnim.

Petkou je predstavil razmišljanja Erwina Schrödingera iz študije *Kaj je življenje?*, kjer je znanstveno razlagal stvarjenje. Spomnil je, da medtem ko termodinamika napoveduje entropijo, v resnici vidimo rast življenja. Človek pa je edino bitje, ki s svobodo in zavestjo ustvarja. Petkou je mlade spodbudil, naj vlagajo svoje sposobnosti v svojo ustvarjalno svobodo, in ne v posnemanje umetne inteligence.

2.5 Identiteta in drugost

Carlos Salto, dekan teološke fakultete na Antonianumu v Rimu, in Charidimos Koutris, teolog iz Soluna, sta obravnavala temo »identiteta in drugost«. Salto je poudaril, da po veliki frančiškanski teologiji človek odseva trojico – spomin, razum in voljo – in je ustvarjen kot čudovito bitje, poklicano k odnosu z Bogom, s seboj in s stvarstvom. Človek je romar, ki potuje v upanju.

Koutris je razložil pravoslavno razumevanje Trojice, kjer Oče kot izvir omogoča edinost Sina in Duha. Človek je ustvarjen po Božji podobi, toda greh ga odmika od popolnosti; zato je Božja Beseda postala meso, da nas ozdravi in vodi k podobnosti z Bogom. Pot k temu vodi skozi vzgojo, Cerkev in ekumenski dialog.

3 Okrogla miza

Po končanih referatih je sledila okrogla miza s tremi katoliškimi in tremi pravoslavni govorniki. Sodelovali so: Evaghelia Amoiridou, Lorenzo Raniero, Ilias Evaghelou, Luca Bianchi, Panaghiotis Yfantis in Guglielmo Spirito. Strnili so glavne teme in nakazali, kako jih prenesti v pastoralno, liturgično in duhovno življenje Cerkev, da bi te bolje pospeševale Božje kraljestvo in hrepenenje po večnem življenju.

4 Pravoslavna Božanska liturgija in obisk Barija in sv. Nikolaja iz Mire

Zadnji dan simpozija, 30. avgusta, je bila v kripti stolnice v Traniju nad grobom sv. Nikolaja Romarja prvič darovana pravoslavna Božanska liturgija, ki jo je vodil Polycarpus, pravoslavni nadškof Italije in Malte, ob somaševanju dveh pravoslavnih župnikov iz Apulije. Šele lani je bil sv. Nikolaj Romar uradno priznan za svetnika tudi v Pravoslavni cerkvi, v kateri se je rodil, in je na pobudo istega nadškofa Polykarposa vpisan med italo-grške svetnike.

Popoldne so se udeleženci skupaj z avtobusom odpravili v Bari, kjer jih je sprejel rektor bazilike sv. Nikolaja iz Mire in jim omogočil poseben ogled svetišča, kamor še danes prihajajo množice pravoslavnih vernikov, tudi Rusov, ki tam molijo ob grobu svetnika in tam lahko darujejo pravoslavno Božjo liturgijo, v duhu ekumenizma, ki ga je spodbudil drugi vatikanski koncil. Udeleženci so obiskali tudi lepo mestno stolnico, zvečer pa so jih kapucini v samostanu sv. Fare v Bariju pogostili z večerjo.

Sklep

Simpozij je bil resda akademski dogodek, a obogaten z molitvijo in brat-skim druženjem, ki sta vsem dala občutek pristnega bratstva v Kristusu. V primerjavi s prejšnjimi simpoziji je bil ta zaznamovan z izrazito pozitivnim odnosom do sveta in sodobne kulture ter z vključevanjem strokovnjakov z različnih področij – psihologije in fizike – v dialog z vero, skladno z usmeritvami papeža Frančiška iz apostolske konstitucije *Veritatis*

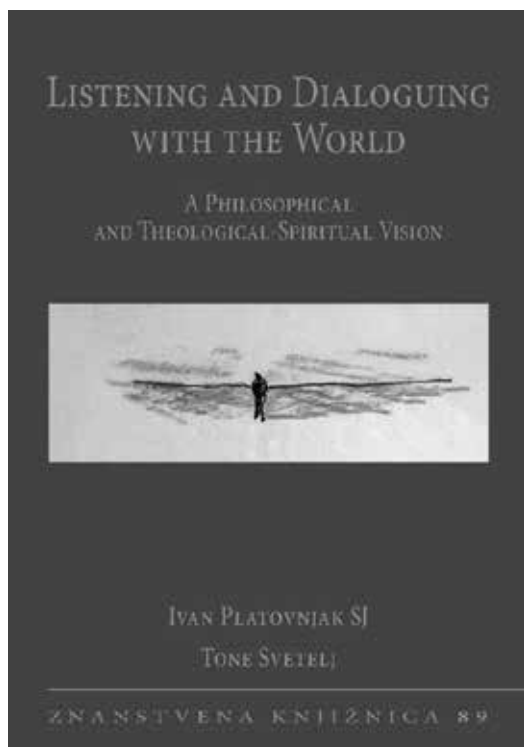
Gaudium (2017). Posebej je bilo čutiti ekumenski duh treh grških profesorjev – to so Evaghelia Amoiridou, Panaghiotis Yfantis in Nikos Maghioros – ki že vrsto let podpirajo uspeh teh srečanj. Na katoliški strani so izstopali trije manjši bratje: fr. Guglielmo Spirito, OFMConv, ki se je najbolj trudil, da bi se simpozij lahko izvedel v Traniju; fr. Luca Bianchi, OFMCap, ki je poskrbel za pripravo in organizacijo, ter fr. Carlos Salto Solá, OFM, dekan Teološke fakultete na Papeški univerzi Antonianum v Rimu. Veliko priznanje je požela tudi stalna navzočnost upokojenega atenskega katoliškega nadškofa Sebastiana Rossolatos, ki je večkrat – tudi tokrat – zvesto opravljal zahtevno delo prevajalca.¹

|

Za podporo tej raziskavi niso bili ustvarjeni ali analizirani nobeni novi podatki.
No new data were created or analysed in support of this research.

1 Prirejeno po tipkopisu: Paolo Cocco, *Cattolici e ortodossi a Trani, Nello spirito di san Nicola il Pellegrino, Insieme per riflettere sull'identità umana nel contesto della innovazione tecnologica.*

Znanstvena knjižnica 89

Ivan Platovnjak in Tone Svetelj

LISTENING AND DIALOGUING WITH THE WORLD:

A PHILOSOPHICAL AND THEOLOGICAL-SPIRITUAL VISION

»Ta knjiga ponuja svež pristop k teologiji, ki jo vidi kot racionalno disciplino, sposobno brati pomen sveta in ki je nujna za doseg izpolnjenosti. Erudicija avtorjev daje bralcu občutek, da hodi skozi moderne čase ob spremstvu dveh odličnih vodičev. Razlagata zapleteno resničnost, vendar ne mislita namesto bralca.«

prof. dr. Piotr Roszak, recenzent zbornika

Ljubljana: Teološka fakulteta, 2024. 207 str.

ISBN 978-961-297-350-6, 20 €

Knjigo lahko naročite na naslovu:

TEOF-ZALOŽBA, Poljanska 4, 1000 Ljubljana;

e-naslov: zalozba@teof.uni-lj.si

Knjiga je v e-obliki prosto dostopna.